

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 938 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	10
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarni tashkil etishning nazariy asoslari.....	18
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	24
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari...27	
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari.....	32
Aziz Zikriyev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	40
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	45
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	50
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	55
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	63
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	67
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	72
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	77
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	84
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	88
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedAgogik metodlar yordamida amalga oshirish....	93
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	98
Meliqulov G'ayrat Abdug'afforovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	105
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	110
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyekting tasniflanishi va alohida xususiyatlari	116
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	121
Saidqulova Furuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	125
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	129
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	
Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari	136
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....	143
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	149

A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi.....	154
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	159
Yodgorova Xalima To'liqinova	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	165
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	169
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	173
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari	178
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	183
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	186
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	192
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	196
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	201
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	207
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	211
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	216
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	223
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	228
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гийёсиддин Абдуллаевич ўғли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	232
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	237
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	243
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	249
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	
Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	255
Саиткамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	261
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	266
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	271
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	276
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	

Globallashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati.....	282
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children.....	286
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment.....	291
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammad qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	296
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	301
Axrоров Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	309
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	314
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	
Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	319
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	325
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	330
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	334
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	339
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	343
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	348
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	352
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	356
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari.....	360
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarining moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari.....	366
Usmanova Guljahan Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati.....	371
Xodjayev Anvar Rasulovich	
Transport Decarbonization Strategy.....	377
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish.....	382
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari.....	387
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	390
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash.....	394
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	399
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliqul o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	404
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	409
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi.....	416

Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishiga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	421
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий.....	427
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	432
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	438
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	442
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	447
Nazarova Kamola Sattoral qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	453
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	460
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari	467
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	471
А. Бектемиров, Б.М.Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	478
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	482
Sa'dullayeva Asaxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	485
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	490
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish	495
Xamidova Z. U.	
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati.....	501
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	505
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish.....	511
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari.....	516
Shodmonova Odina G'ofur qizi	
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili.....	520
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati.....	525
Eldor Uskanov	
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari	530
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida)	534
Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash.....	541
Sobirov Azizbek Avzbekovich	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	548
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar:	

to'siqlar va yechimlar	551
Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari	554
Kobilova Nasiba Xurramovna	
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy	561
Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market	566
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi.....	570
Odina Nabiyevena Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish.....	575
Rashidova Xadicha Tursunalievna	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modellashtirish yo'llari	581
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba	586
Tashmatov Rustam Xusanovich	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	592
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti.....	595
Zilola Jumanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	602
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	607
Кадилов Алишер Исмаилович	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов	611
Раупов Жамшид Рашидович	
O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar	617
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	622
Камалов Камолатдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni.....	626
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	630
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotelling.....	635
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	644
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: ATB "Aloqabank" misolida.....	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyevena	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	654
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	658
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	663
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari	667
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	673
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	684
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	689
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	

Tashqi mehnat migratsiyasi.....	694
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	699
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	705
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	711
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	716
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	723
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari.....	731
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	738
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development.....	744
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	749
Muminova Elnoraxon Abdurakimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlarini	754
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	759
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	766
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонова Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari.....	774
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	780
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	787
Жанзаков Бекзот, Жонузоков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	795
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	802
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризовна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	806
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	814
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari.....	819
Berdikulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	823
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	832
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptovalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollari	835
Berdikulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	837
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	843
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo'llari va	

uni arima modeli asosida prognozlash.....	846
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash.....	856
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	863
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	872
Berdikulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	876
Алиева С. С.	
Роль применения информационных технологий "BLOCKCHAIN" в совершенствовании системы бухгалтерского учета Республики Узбекистан.....	881
Холбеков Расул Олимович	
Sanatoriy-sog'lomlashtirish muassasasida ichki audit qanday amalga oshiriladi: usullari	886
Shafkarov Faxriddin Xudayberdievich	
Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida umidsiz qarzdorlik masalasi	892
Tashmuxe'dov Dilmirod Mirabzalovich	
Принципы формирования отчета о финансовых результатах в национальной и зарубежной практике	897
Эргашева Шахло Тургуновна	
Xalqaro raqamli integratsiyaning O'zbekiston an'anaviy banklarning raqobat muhitiga ta'siri	907
Abdujabbarov Abdurasul Abdurashid o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish: muammolar va strategiyalar.....	915
Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li	
Yoshlar turizmini rivojlantirishda ommaviy va alternativ turizmning o'rni hamda volontyorlikning xususiyatlari.....	918
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Parrandachilik statistikasi ko'rsatkichlar tizimini shakllantirishning nazariy asoslari.....	922
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Iqtisodiyotda kambag'allik darajasini qisqartirishda moliya bozori instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlari.....	927
Shaxnoza Qobilova	
Sohibqiron Amir Temur va Adam Smitning soliqlarga bo'lgan qarashlarining xususiyatlari to'g'risidagi fikrlar	932
Alimov Ilxomjon Ikromovich	

YOSHLAR TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA OMMAVIY VA ALTERNATIV TURIZMNING O'RNI HAMDA VOLONTYORLIKNING HUSUSIYATLARI

Allayor Norboyev Ismoilovich

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola ommaviy va muqobil turizm va unda ko'ngillilarning o'rni haqida bo'lib, agarda u hurmat, tenglik va barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslansa, odamlar hayotini yaxshilash va tabiatni asrab-avaylashda kuchli vositaga aylanishi mumkinli to'g'risida.

Kalit so'zlar: Ommaviy turizm, alternativ turizm, volontyorlik, ijtimoiy va madaniy qadriyatlar, konseptual aniqlik.

Abstract: This article is about mass and alternative tourism and the role of volunteers in it, which can become a powerful tool for improving people's lives and preserving nature if it is based on the principles of respect, equality and sustainable development.

Key words: Mass tourism, alternative tourism, volunteering, social and cultural values, conceptual clarity.

Аннотация: В данной статье речь идёт о массовом и альтернативном туризме и роли волонтеров в нём, которое может стать мощным инструментом для улучшения жизни людей и сохранения природы, если он основан на принципах уважения, равноправия и устойчивого развития.

Ключевые слова: Массовый туризм, альтернативный туризм, волонтерство, социальные и культурные ценности, концептуальная ясность.

KIRISH

Volontyorlik turizm sohasida, ayniqsa ommaviy va alternativ turizm o'rtasidagi fazoni bo'lib, turizmدا noyob rol o'ynaydi. Turizm kontekstida volontyorlikning tasniflanishi turli xil faoliyat shakllarini o'z ichiga oladi, bu faoliyatlar mahalliy hamjamiyatlarga va volontyorlarga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Ommaviy turizm kontekstida volontyorlik ko'pincha yirik turistik operatorlar tomonidan taklif etiladigan korporativ ijtimoiy mas'uliyat (KIM) dasturlarida ishtirok etish bilan cheklangan bo'lib, bu dasturlar kompaniyaning tasvirini va atrof-muhit hamda hamjamiyatlarga bo'lgan ta'sirini yaxshilashga qaratilgan urinishlarning bir qismi hisoblanadi. Bunday dasturlar bir kunlik tadbirlarni, masalan, daraxtlarni o'tqazish yoki plyajlarni tozalash kabi tadbirlarni o'z ichiga olishi mumkin. Garchi bu harakatlar ijobiy qisqa muddatli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lsa-da, ular kamdan-kam hollarda uzoq muddatli o'zgarishlarga olib keladi va kompaniyaning obrazini yaxshilashdan ko'ra, mahalliy hamjamiyatlarning hayot sharoitlarini real yaxshilashga ko'proq xizmat qiladi.

Alternativ turizm kontekstida volontyorlik ancha markaziy o'rinni egallaydi va tez-tez madaniyatga chuqurroq sho'ng'ish va mahalliy hamjamiyatlar bilan yanada chuqurroq aloqa o'rnatish vositasi sifatida qaraladi. Alternativ volontyorlik mahalliy ta'lim muassasasini qurishga yordam berish, atrof-muhitni saqlash dasturida ishtirok etish yoki hamjamiyatni rivojlantirish loyihalarida ishlash kabi uzoq muddatli loyihalarni o'z ichiga olishi mumkin. Bu faoliyat turlari volontyorlarga faqat mahalliy aholining hayotini yaxshilashga muhim hissa qo'shish imkonini bermaydi, balki ularning dunyoqarashini kengaytirish, yangi ko'nikmalarni rivojlantirish va noyob hayot tajribasini olish imkonini ham beradi.

Volontyorlikning ommaviy va alternativ turizmdagi o'rni uning ta'siri va maqsadlariga ko'ra farq qiladi. Ommaviy turizmدا volontyorlik ko'pincha marketing vositasi sifatida ishlatiladi va cheklangan ta'sir ko'rsatadi, biroq alternativ turizmда u tajribaning kalit elementi bo'lib, barqaror rivojlanish va volontyorlar va mezbolar o'rtasida chuqur madaniy almashinuvni qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizmning rivojlanishi bahsarsiz kechmadi. “Ommaviy” turizmdan hafsalasi pir bo’lgani va u keltirib chiqargan ko’plab muammolar ko’plab kuzatuvchilar va tadqiqotchilarni turizmning oldingi usullari va yo’nalishlarini tanqid qilishga va uning o’rniga “alternativ turizm”ga umid bildirishga undadi¹. Pearce² “alternativ turizm” atamasi massoviy turizmga afzal ko’riladigan opsiyalar yoki strategiyalarni anglatish uchun qabul qilinganini ta’kidlaydi. R.W. Butler³ esa shunday deydi: “Alternativa nimaga? Albatta, boshqa turizm shakllariga emas, balki eng kam istalgan yoki eng ko’p istalmagan turizm turiga, ya’ni, massoviy turizmga, masalan, “oltin ordalar”⁴ yoki “massoviy institutsionallashtirgan turist”ga alternativa”⁵.

Biroq, “alternativ turizm” atamasi turli mualliflar tomonidan keng qamrovli va ba’zan ochiqchasiga zid ma’nolarda talqin qilinadi. Masalan, R.W. Butler alternativ turizmni boy odamlar uchun ekzotik yo’nalishlarga⁶, asosan yovvoyi tabiat hududlariga mo’ljallangan yuqori sinf paket turlari sifatida joylashtiradi, boshqalar esa uni moliyaviy vositalari cheklangan yoshlar orasida ryukzak bilan sayohat qilish⁷ yoki massoviy turizmning kuchli kommersiyalashgan makonlaridan qochishga intilayotgan anti-turistlar sifatida belgilaydi⁸.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot ishlari jarayonida kompleks yondashuv, qiyosiy tahlil, kuzatuv va statistik ma’lumotlar tahlil usullaridan foydalaniladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

“Alternativa” atamasi mantiqan antitezani anglatadi. U an’anaviy turizmga salbiy yoki zararli deb hisoblangan narsaga qarshilik sifatida paydo bo’ladi. Logika sohasida alternativa dialektik paradigмага asoslangan bo’lib, u faqat ikki imkoniyatni taklif qiladi: xulosa yoki bir yoki ikkinchisi bo’lishi mumkin. Shu munosabat bilan, alternativ va ommaviy turizm terminologiyalari o’zaro bog’liq, har biri o’z terminlarining aniq mazmunini tuzishda tayanadigan qator qadriyatli hukmlarga asoslangan.

Shunday qilib, “alternativ turizm”ning umumiy xususiyati odatda “qattiq” va shu bilan birga “istalmagan” hukmron turizm shakllariga to’g’ridan to’g’ri zid bo’lgan munosabatni taklif qilishdir. “Alternativ turizm” kabi, bu shakl ham turli atamalar bilan belgilangan, jumladan an’anaviy ommaviy turizm (AOT)⁹ va ommaviy turizm (OT)¹⁰, alternativ turizm esa ularga asosiy qarshilik ko’rsatib, qabul qilingan salbiy ekologik va ijtimoiy-madaniy ta’sirlarni minimallashtirishga intiladi.

Adabiyotda ekologik jihatdan mos turizmga ishora qiluvchi turli boshqa tavsiflarni topish mumkin. Shunday qilib, alternativ turizm konsepsiyasi uning diametral qarama-qarshiligi kabi keng va aniqsiz bo’lishi mumkin. Ko’plab turli dam olish turlari, jumladan sarguzasht sayohatlari, piyoda yurish yoki globtrotter-sayohatchilar tomonidan amalga oshiriladigan yakka sayohatlar alternativ turizm sifatida tasniflanishi mumkin. O’z atamasi keng ma’nolar spektrini qamrab oladi: ma’lum motivatsiyalarga ega bo’lgan turistlar; turistik amaliyotlar; turistik mahsulot; texnologiya darajalari; rejalashtirishdagi yechimlar; mahalliy, mintaqaviy, milliy va xalqaro siyosat; va rivojlanish strategiyasi sifatida. Oxirgi holatda, alternativ turizm – bu turizmni iqtisodiy rivojlanish omili sifatida tanlangan hududlarda barqaror rivojlanish amaliyotlarini qo’llashdir. Dernoi boshlang’ichda alternativ turizmni joylashtirish turi bo’yicha ta’riflagan: “Alternativ turizmda ‘mijoz’ uy egasining uyida yoki uy egasi huzurida, oxirida esa u yerda taklif etiladigan boshqa xizmatlar va qulayliklar bilan birga joylashtiriladi”¹¹.

Shunday qilib, adabiyotdan kelib chiqadigan xulosalarga ko’ra, barcha turizm shakllari yonma-yan mavjud bo’lib, har biri turizm spektrida muhim rol o’ynaydi. Ommaviy turizm hamda alternativ turizm ushbu spektrning

1 Mowforth, M. & Munt, I. (1998) *Tourism and Sustainability: New Tourism in the Third World*. Routledge, London. Sofield, T.H.B. (2003) *Empowerment for Sustainable Tourism Development*. Pergamon, Amsterdam. Brammer, N., Beech, J. & Burns, P. (2004) *Use and abuse of tourism: the Goan experience*. *Tourism Culture and Communication* 5, 23–35.

2 Pearce, P. (1990) *Social impact of tourism*. In: Griffin, T. (ed.) *The Social Cultural and Environmental Impacts of Tourism*. NSW Tourism Commission, Sydney.

3 Butler, R.W. (1990) *Alternative tourism: pious hope or Trojan horse?* *Journal of Travel Research* 3, 40–45.

4 Turner, L. & Ash, G. (1975) *The Golden Hordes: International Tourism and the Pleasure Periphery*. Constable, London.

5 Cohen, E. (1972) *Towards a sociology of international tourism*. *Social Research* 39, 164–182.

6 Butler, R.W. (1990) *Alternative tourism: pious hope or Trojan horse?* *Journal of Travel Research* 3, 40–45.

7 Cohen, E. (1972) *Towards a sociology of international tourism*. *Social Research* 39, 164–182.

8 Welk, P. (2004) *Anti-tourism as an element of backpacker identity. The global nomad: backpacker travel in theory and practice*. In: Richards, G. and Wilson, J. (eds) *The Global Nomad: Backpacker Travel in Theory and Practice*. Channel View Publications, Clevedon, pp. 77–91.

9 Mieczkowski, Z. (1995) *Environmental Issues of Tourism and Recreation*. University Press of America, Boston, Massachusetts.

10 Butler, R.W. (1990) *Alternative tourism: pious hope or Trojan horse?* *Journal of Travel Research* 3, 40–45.

11 Dernoi, L.A. (1988) *Alternative or community-based tourism*. In: D’Amore, L. and Jafari, J. (eds) *Tourism – A Vital Force for Peace*. D’Amore and Associates, Vancouver, pp. 89–94.

mos ravishdagi ekstremumlarida ko'rib chiqilishi mumkin va Mieczkowski Z.¹² ta'kidlaganidek, ular o'sha yerda qolishi kerak. Ekoturizm, volontyorlik va jiddiy dam olishning relyatsion elementlari, alternativ turizmning aniq tajribasining tavsifiy komponentlari sifatida, ushbu spektrning ko'plab farqli va umumiy nuqtalarida mavjud bo'lgan turizm tajribasining modallari hisoblanadi. Har bir ushbu elementlarni alternativ turizm kontekstida volontyorlik tajribasining aniq komponentlari sifatida ko'rib chiqish va shu tariqa, shaxsiy subyektiv tajribaga ta'sirni o'rganish orqali, turizm tajribalarining tahlili turizm bozorining aniq segmentlariga hissa qo'shadigan aniq elementlarni tan olish orqali aniqlashtirishga erishish mumkin deb taxmin qilinadi.

1-rasmda volontyorlik turizm tajribasini joylashtirish mumkin bo'lgan doira taqdim etilgan. Mieczkowski Z.¹³, boshlang'ichda turizmni ikki keng kategoriyaga ajratadi. Birinchisi – bu bir muddat bozorda ustun bo'lgan KMTdir. Ikkinchi keng kategoriya – bu alternativ turizm, ko'plab turli shakllarni o'z ichiga olgan va ularning umumiy xususiyati KMTga alternativ bo'lishidir. Ya'ni ular ommaviy turizm bilan bog'liq bo'lmagan, asosan kichik miqyosda, kam zichlikda, shahardan tashqari hududlarda tarqalgan va asosan yuqori ta'limga ega va yaxshi daromadga ega bo'lgan maxsus qiziqish guruhlariga yo'naltirilgan.

1-rasm: Alternativ turizmning konseptual sxemasi

Bu kategoriya shuningdek, Koen¹⁴ tomonidan aniqlangan “tadqiqotchilar” va “sargardonlar”ni ham o'z ichiga oladi. 1-rasmga ko'ra, bu konseptual model jidiy dam olish va volontyorlik elementlarini aniqlaydi va o'z ichiga oladi. Bu elementlar volontyorlik turizm tajribasini yaratish uchun zarur bo'lib, 1-rasm ko'rsatganidek, turizm shakllari yoki bozorlari o'rtasidagi qoplamalar va farqlarni ishlab chiqish imkonini beradi, aniq elementlarni ko'rib chiqish orqali.

1-jadval: Alternativ turizmning xususiyatlari

Manba	Tavsif
Uering, 2004	Harakat turizmning o'zi uchun asos bo'lgan resurs bazasining sifatini saqlash, himoya qilish va yaxshilashga qaratilgan.
Uering, 2004	Mahalliy xususiyatlarni inobatga olgan holda, qo'shimcha turistik jozibalar va infrastruktura bilan bog'liq ravishda rivojlanishni faol rag'batlantirish va ilgari surish, aniq joylashuvga asoslangan.
Koks, 1985	Infrastrukturani, demakki, iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash, qachon va qayerda bu mahalliy sharoitlarni yaxshilasa va tabiiy muhitning yuk ko'tarish qobiliyatini yoki ijtimoiy muhit chegaralarini oshirmasa, natijada jamoa hayot sifati yomonlashmasa.
Salo, 1979; Trevis, 1982; Kozlovski, 1985; Bilsen, 1987; Gonsalves, 1984; Xolden, 2008.	Atrof-muhitga o'z ta'sirini minimallashtirishga urinadigan, ekologik jihatdan xavfsiz va avval rivojlanmagan hududlarda amalga oshirilgan ko'plab yirik miqyosdagi turistik ishlanmalarning salbiy oqibatlaridan qochadigan turizm.

12 Mieczkowski, Z. (1995) Environmental Issues of Tourism and Recreation. University Press of America, Boston, Massachusetts.

13 Mieczkowski, Z. (1995) Environmental Issues of Tourism and Recreation. University Press of America, Boston, Massachusetts.

14 Cohen, E. (1987) Alternative tourism – a critique. Tourism Recreation Research 12, 13–18.

Yum, 1984; Eshli va boshqalar, 2000; Shilxer, 2007	Mahalliy aholini ekspluatatsiya qilmaydigan va foydalar mahalliy aholi orasida taqsimlanadigan turizm. Faqatgina ekologik barqarorlikka emas, balki madaniy barqarorlikka ham e'tibor qaratish.
Xolden, 1984	Qabul qiluvchi jamoaning madaniyatiga zarar keltirmaydigan, turistlar tomonidan ta'lim va tashkil etilgan "uchrashuvlar" orqali boshdan kechiriladigan madaniy haqiqatlarga hurmatni rag'batlantiradigan turizm.

"Alternativ turizm"ning ajratib turuvchi xususiyatlari 1-jadvalda sxematik ravishda chegaralangan va ular to'liq deb hisoblanmasa ham, aniq bir turistik tajribani ishlab chiqishga qarab harakatlanuvchi harakatning konseptual doirasini asoslash uchun bu yerda keltirilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shunday qilib, alternativ turizm, umuman olganda, ekologik va ijtimoiy sig'imga alohida e'tibor qaratadigan turizm modalidir. Krippendorf J.¹⁵ alternativ turistlarning asosiy prinsipi sifatida massoviy turizmdan maksimal darajada uzoqlashishga intilishni ta'kidlaydi, mahalliy aholi bilan ko'proq aloqa o'rnatishga harakat qilish, turistik infrastrukturaning yordamisiz, mahalliy aholi ishlatadigan xuddi shu yashash va transport vositalaridan foydalanish orqali. Bu barqarorlik bilan to'g'ridan to'g'ri bog'liq – va aslida barqaror rivojlanish bilan – bu, o'z navbatida, har qanday turistik tajribani alternativ sifatida pozitsiyalash uchun fundamentaldir, garchi uning ikkiyoqlamaligiga qaramay. Barqarorlik o'zgarishlar va o'zgarish sur'atlarini o'lchash mumkin bo'lgan asosiy ma'lumotlarni belgilashni talab qiladi¹⁶. 1987-yilda Atrof-muhit va Rivojlanish bo'yicha Jahon komissiyasi tomonidan chiqarilgan bahsli Brantland Hisoboti barqaror rivojlanish konsepsiyasini xalqaro maydonga olib chiqdi, uni "hozirgi ehtiyojlarni kelajak avlodlarning o'z ehtiyojlarini qondirish qobiliyatini buzmaganda qondirishni ta'minlaydigan rivojlanish" sifatida biroz tortishuvli tarzda ta'rifladi¹⁷. Joriy kontekstda ekologik barqaror turizm alternativ turizm bilan fundamental tarzda identifikatsiya qilingan. Shuningdek, Butler¹⁸ uni "ekologik muvozanatni qo'llab-quvvatlovchi turizm shakli" sifatida belgilaydi..., "turizm kontekstida barqaror rivojlanishning ishchi ta'rifini quyidagicha taklif qiladi: atrof-muhitni buzmasdan va o'zgartirmasdan cheksiz davr davomida hayot kechiradigan va bir hududda (hamjamiyat, atrof-muhit) rivojlantiriladigan va saqlanadigan turizm". Biroq, farqlarni aniqlash mumkin bo'lsa, alternativ turizm shakllari va ularning infratuzilmasini taqdim etishga qaratilgan yondashuvlarni o'rganish imkoniyati mavjud. Bozor iqtisodiyotida iqtisodiy prinsiplar asosiy o'lchov vositalarini va turistik tizimni umuman yo'naltiradigan va qo'llab-quvvatlaydigan tashkiliy epistemologiyalarni ta'minlaydi, hatto turli mintaqalarda urg'ular farqli bo'lsa ham. Asosan, turizm bozor iqtisodiyotida tabiiy resurslardan foydalanish va insonning sayohat qilish istagini kommersiyalashtirish orqali foyda to'plash vositasi sifatida ishlatiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. 2017–2021-yillar O'zbekistonda turizmni rivojlantirishni jadallashtirish dasturi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 02.12.2016-yildagi PF – № 4861 farmoni.-lex.uz.
2. "Turizm faoliyatini lisenziyalash tug'risida"gi Nizom Aliyeva M.T. "Turistik mamlakatlar iqtisodiyoti" darslik, Toshkent, TDIU
3. Kamilova F.K. Xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish sharoitida turizm xizmatlari marketingini takomillashtirish. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy jurnali. №1, 2011.78-b.
4. "Mamlakatimizni modernizatsiya qilish yulini izchil davom ettirish – taraqqiyotimizning muhim omilidir" birinchi Prezident I. A. Karimovning O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 21 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi maruzasi.
5. Kamilova F.K., Taisheva I.M., Sayfutdinov Sh.S. "Turizm industriyasi". O'quv qullanma. Toshkent. TDIU.89-b.
6. "O'zbekistonda turizmni rivojlantirish" maqolalar jamlanmasi, "Turizm yunalishida kadrlar tayyorlashni takomillashtirish yullari" mavzusi. Latipov.Sh.K, Yuldashev.K.Sh.112b.

15 Krippendorf, J. (1987) The Holiday Makers: Understanding the Impact of Leisure and Travel. Heinemann, Oxford.

16 World Commission on Environment and Development (1987) Our Common Future, Australian edn. Oxford University Press, Melbourne.

17 Mieczkowski, Z. (1995) Environmental Issues of Tourism and Recreation. University Press of America, Boston, Massachusetts.

18 Butler, R.W. (1991) Tourism, environment and sustainable development. Environmental Conservation 18, 201–209.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.